

Nová hrozba oteplování: západonilská horečka

Týden, 29. 7. 2019

Chorobou s exotickým názvem západonilská horečka mohou onemocnět nejen čeští turisté v zahraničí. Virus ohrožující nervovou soustavu se totiž objevil i na jižní Moravě. Je to jeden z důsledků globálního oteplování.

Před lety to bývaly ojedinělé případy. V roce 2002 si jeden český občan „přivezl“ západonilskou horečku ze Spojených států amerických. O dva roky později se dva cestovatelé nakazili na Zanzibaru, respektive Kypru. Zlom nastal loni: lékaři objevili virus u sedmi Čechů, přičemž pět z nich se nenakazilo v teplých krajích, ale na jižní Moravě od „domácích“ komárů.

„Až na jednoho pacienta šlo o těžký průběh onemocnění s postižením nervové soustavy, jedna osoba nemoci podlehla,“ sdělila TÝDNU Hana Orlíková z oddělení epidemiologie infekčních nemocí Státního zdravotního ústavu. Virus byl poprvé identifikován v roce 1937 v africké Ugandě. Od té doby se ovšem šíří do různých částí světa včetně Evropy, čemuž napomáhá globální oteplování. „Oblastí s rizikem přenosu západonilské horečky přibýlo,“ potvrdila Orlíková.

Minulý rok bylo na starém kontinentu zaznamenáno 2083 případů, tedy více než za předchozích sedm let dohromady a současně sedmkrát tolik, co v roce 2017. Zemřelo 181 osob včetně zmiňované ženy z Břeclavska. Letos do poloviny července bylo v Evropě diagnostikováno zatím šest případů – pět v Řecku, jeden v Rumunsku. Jenže západonilská horečka je zatím na počátku své sezony, která trvá až do listopadu, přičemž její vrchol je od konce července do září. „Je velmi pravděpodobné, že další případy se objeví již velmi brzy,“ řekl Ivo Hiemer z infekčního oddělení Slezské nemocnice Opava a Očkovacího centra Ostrava-Hrabůvka.

Nebezpečná klíšťata

Pokud by se Češi při dovolenkových cestách po Evropě měli obávat nějaké choroby, je to podle Rastislava Maďara, vedoucího Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví Lékařské fakulty Ostravské univerzity, právě západonilská horečka.

V České republice – a to nejen na jižní Moravě – je ovšem větší hrozbou klíšťová encefalitida, která je západonilské horečce příbuzná. Ostatně šíření této choroby také napomáhá oteplování klimatu – klíšťata se rozšiřují dál na sever a rovněž do vyšších nadmořských výšek. Že je klíšťová encefalitida větší hrozbou, dokládá fakt, že letos ji lékaři zjistili u desítek lidí. Loni se u nás nakazilo 712 osob, což bylo mimochodem nejvíce v Evropské unii. Západonilská horečka se v Česku letos zatím neobjevila.

Z ptáků na komáry

Výskyt potenciálně nebezpečných komárů na českém území se dlouhodobě monitoruje. Dělají to odborníci ze Státního zdravotního ústavu, Akademie věd ČR a hygienické stanice Jihomoravského kraje. Virus západonilské horečky byl opakovaně zaznamenán na zmíněné jižní Moravě a jednou v jižních Čechách – v okolí rybníků na Břeclavsku a

nedaleko Jindřichova Hradce. „Množství infikovaných komárů bylo malé,“ sdělila doktorka Orlíková.

Infektolog Ivo Hiemer ovšem upozornil, že komárů s virem na jižní Moravě přibývá. „Nikdy nelze dopředu odhadnout, jaká bude v té které oblasti sezona s daným onemocněním. Sušší počasí není pro komáry ideální, avšak stačí, aby zapršelo a v jezírkách, tůňkách a mokřinách se komár masivně rozmnoží, čímž značně stoupne také riziko nákazy,“ poznamenal Hiemer.

Přenašeči jsou různé druhy komárů, zejména rodu Culex, v českých podmínkách to je Culex pipiens (komár pisklavý) a Culex modestus, pro něhož neexistuje český název. Významnými hostiteli jsou stěhovaví ptáci, kteří nákazu přenášejí z kontinentu na kontinent. „Od nich se mohou nakazit i jiní ptáci a komáři,“ poznamenala Hana Orlíková ze Státního zdravotního ústavu.

Vedle lidí je vir nebezpečný rovněž pro koně, loni bylo v Evropě zaznamenáno okolo dvou set nakažených zvířat. Zatímco pro člověka dosud neexistuje žádná očkovací látka, koně už takovou vakcínu mají. Jedinou možnou prevencí u lidí je tedy ochrana před poštípáním komáry – například používáním účinných repelentů nebo sítí proti hmyzu.

Starší lidé v ohrožení

Incubační doba západonilské horečky jsou tři až čtrnáct dní. Při typickém průběhu trvá onemocnění dva až sedm dní. „Je třeba poznamenat, že asi osmdesát procent osob nemá po nákaze žádné příznaky a asi jen pětina nakažených prodělá horečnaté onemocnění s bolestmi svalů, kloubů, někdy s vyrážkou nebo dalšími lehčími příznaky,“ konstatovala Hana Orlíková. Podle infektologa Ivo Hiemera spousta lidí ani neví, že západonilskou horečku prodělali, a svou nemoc pokládají za lehkou letní virózu. Jen necelé jedno procento nakažených trpí těžkou formou choroby s postižením nervové soustavy, se zánětem mozkových blan, zánětem mozku nebo obrnou. V krajním případě nastává smrt.

„Lehké průběhy jsou bez následků nebo pacient může být nějakou dobu unavený, pobolívají ho klouby a svaly. Po závažnějších formách s postižením nervového systému mohou přetrvávat bolesti hlavy, nesoustředěnost, poruchy spánku, paměti, může být postižen sluch, mohou nastat obrny končetin, které mohou být v některých případech i nevratné,“ upozornil Hiemer. Žádný speciální lék na tuto nemoc přitom neexistuje, pouze se podávají medikamenty zmírňující příznaky a posléze se léčí následky choroby.

Ohroženější jsou starší občané a osoby s oslabeným imunitním systémem. Ostatně to dokládají i případy sedmi českých pacientů z loňského roku. Bylo to pět mužů a dvě ženy ve věku 46 až 80 let. Ženě, která jako jediná nemoci podlehla loni v srpnu v břeclavské nemocnici, bylo jedenasedmdesát a podle náměstka ministra zdravotnictví Romana Prymuly trpěla rovněž dalšími chronickými nemocemi.

PŘENAŠEČ. Člověk se může nakazit západonilskou horečkou například po poštípání komárem pisklavým.

Onemocnění v Evropě nakažení v roce 2018 z toho úmrtí Itálie 576 46 Srbsko 415 35 Řecko 311 47 Rumunsko 277 43 Maďarsko 215 1 Chorvatsko 53 0 Francie 27 0 Turecko 23

3 Rakousko 20 0 Bulharsko 15 2 Kosovo 14 3 Česko 5 1 Slovinsko 3 0 Kypr 1 0 Zdroj: Státní zdravotní ústav

Zdroj: <https://media.monitora.cz/pdf-preview/2576/65014167-8bec261410d7205ff3dd/>